

29. Sjef Smulders, burgemeester van Vessem C.A.

De jongste broer, Sjef Smulders, was in de oorlogsjaren ambtenaar op de secretarie van de gemeente Oirschot. Tot 1944. Toen werd hij waarnemend burgemeester van Vessem C.A.. Later burgemeester. Hij speelde een belangrijke rol in het Oirschotse, Beerse en Vessemsse verzet.

Sjef Smulders (1908 - 1980)

De jongste van de drie zonen van Antonius Smulders was Sjef Smulders, geboren op 31 december 1908 en gestorven op 30 juni 1980. Hij is in 1947 benoemd tot burgemeester van Vessem, Wintelre, en Kneghel. Daarvoor was hij al waarnemend burgemeester van deze plaatsen. Deze waarnemende functie nam hij in 1944 over van zijn oudere broer Jan, toen burgemeester van De beerzen en tevens vanaf 1942 waarnemend van Vessem C.A.. Toen Jan in 1944 gevangengenomen werd en uiteindelijk in Duitsland is gestorven werd Sjef ook waarnemend in De Beerzen. Dat duurde tot 1946. Toen werd de vrouw van Jan Smulders, Truus Smulders Beliën in de Beerzen benoemd tot burgemeester. Sjef nam in mei 1972 op eigen verzoek ontslag als burgemeester. Frank Houben, de latere commissaris van de provincie Noord Brabant nam het burgemeesterschap van Sjef als waarnemend over. Sjef stierf in 1980. Hij werd 71 jaar.

De problemen in de gemeente Vessem c.a.

In het begin van de oorlog was Visschers burgemeester van Vessem c.a. Een rechtlijnig iemand. Wat hij dacht zei hij en voegde de daad bij het woord. Hij was fel anti Duits. Hij sprak over dat 'Moffentuig', en over die gek 'Adolf Hitler, die ze naakt in een kooi moesten opsluiten zodat iedereen tegen betaling hem een speldenprik kon geven'. Hij liet de portretten van het koninklijk huis gewoon in het gemeentehuis hangen wat streng verboden was en hij had zes revolvers in zijn bezit.

De benoeming van een twijfelachtige gemeentesecretaris in Vessem

Op 1 oktober 1941 werd in Vessem een gemeentesecretaris benoemd, die openlijk sympathiseerde met de bezettende macht. Hij kwam uit Heeswijk-Dinther en was lid van de NSB. De samenwerking tussen burgemeester Visschers en de gemeentesecretaris werd al snel zeer problematisch. Hij heeft steeds geprobeerd om burgemeester

Visschers in diskrediet te brengen. Hij verrichtte allerlei onbetrouwbare handelingen bij het afgeven en innemen van persoonsbewijzen. En speelt gegevens over het verzet door aan NSB-wethouder Seegers in Eindhoven. (Eindhoven had toen een NSB burgemeester). Hij was corrupt en eiste bij noodslachtingen zijn deel op. En kreeg hij die niet dan zette hij burgemeester Visschers regelmatig onder druk door te laten blijken dat er maar eens een nieuwe burgemeester moest komen.

Onhoudbare situatie voor burgemeester Visschers

De werksituatie werd onhoudbaar. Samenwerking met de gemeentesecretaris was onmogelijk. Het resultaat was dat burgemeester Visschers met ziekteverlof werd gestuurd. Bovendien is het de gemeentesecretaris zelfs gelukt om Visschers gedurende zijn ziekteverlof een tijdlang als gijzelaar in Haaren vast te laten zetten. Toen hij na enkele maanden weer werd vrijgelaten heeft de gemeentesecretaris opnieuw pogingen ondernomen om hem alsnog in handen te krijgen.

Benoeming van Jan Smulders als waarnemend burgemeester van Vessem c.a.

Jan Smulders, toen burgemeester van de Beerzen werd op 20 juli 1942 door het gedwongen vertrek van Visschers, door de Commissaris van de Koningin van de Provincie Noord Brabant benoemd tot waarnemend burgemeester van de gemeente Vessem. Het is twijfelachtig of hij deze benoeming wel ambieerde. Want de situatie was in Vessem weinig rooskleurig. Hij trof een totaal andere situatie aan dan in de Beerzen. Daar was hij gewend met gelijkgestemden samen te werken. Hier kreeg hij te maken met een gemeentesecretaris die openlijk sympathiseerde met de bezetter en lid was van de NSB. Bovendien voelde de secretaris zich gepasseerd toen Visschers door zijn toedoen uit zijn functie was gezet. De secretaris klaagde voordurende bij de bezetter over de onbetrouwbaarheid van Visschers. Door zijn vertrek had hij gehoopt dat hij dan die burgemeestersfunctie zou krijgen. De partijleiding van de NSB had andere plannen met de secretaris, vandaar dat de NSB het eens was met de benoeming van Jan Smulders tot waarnemend burgemeester. En dat viel de secretaris flink tegen.

In die tijd was Sjef Smulders, broer van Jan werkzaam op het gemeentehuis in Oirschot en leider in het verzet.

Bijna in ieder dorp of gemeente waren verzetsgroepen actief. Het verzet was een ondergrondse organisatie die heel voorzichtig opereerde. Het doel van deze organisatie was om de activiteiten van de bezetter te saboteren. Zij waarschuwden mensen voor het gedrag van inwoners van het dorp, die teveel met de bezetter samenwerkten. Het verzet, in de volksmond ook wel 'de ondergrondse' genoemd, probeerden mensen te redden, die om een of andere reden in hun functioneren in een onmogelijke situatie met de bezetter waren terechtgekomen. Leden van het verzet gingen de handel en wandel na van twijfelachtige personen. Nooit werden daarbij de eigenlijke namen van de leden van het verzet genoemd. Want het verraden van deze personen aan de bezetter door Duits-georiënteerde infiltranten lag natuurlijk ook op de loer. Deelnemers die actief aan het verzet meewerkten kregen daardoor andere namen. Ook Sjef Smulders, toen ambtenaar bij de gemeente Oirschot, kreeg een andere naam. Hij was zo'n verzetsleider. Hij leidde samen met nog een paar anderen het Oirschotse verzet. Het verzet noemde hem 'Spoor'. Omdat hij aan de Spoordonkseweg woonde. Zijn positie op het gemeentehuis maakte hem mogelijk om te kunnen beschikken over voldoende informatie om een gedegen advies uit te brengen waar het om politieke benoemingen ging. En mocht hem om een

conclusie worden gevraagd betreffende de betrouwbaarheid van de aan te stellen personen dan gebeurde dat gecodeerd.

Een voorbeeld van het schriftelijk overleg tussen Sjef en zijn broer Jan over de gemeentesecretaris van Vessem

Omdat de gemeentesecretaris van Vessem steeds grotere onbetrouwbaarheid uitstraalde vond er overleg plaats tussen de beide broers om onderzoek te doen naar zijn verleden. Dat resulteerde in het volgende berichtje:

“Antoon, Spoor heeft met Janbroer gesproken , loopt er niet mee weg, maar is de mening toegedaan, dat hij van twee wallen eet!! Familie moet ook niet erg safe zijn!! Wat zegt Dinther?? Is dat bekend?? Janbroer meent het beste : kappen zonder uitleg”, was getekend D7”

Antoon, Spoor, Dinther en D7 waren verzetscodes.

De ware aard van de gemeentesecretaris wordt het beste geïllustreerd door het verslag dat hij over Jan Smulders uitbracht op 2 mei 1944. “Deze burgemeester is net zo als Visschers anti en negatief en uit zich dikwijls tegen de nieuwe wijze van het besturen van de gemeente. Hij heeft geen maatregelen genomen tegen de stakers die de melkwagens hadden aangevallen en hij had ervoor gezorgd dat zijn vrienden hun radio niet hoefden in te leveren. Bovendien weigert hij mensen voor Zeeland aan te wijzen”. Door het weigeren om mensen aan te wijzen voor Zeeland zijn veel inwoners uit Vessem uit Duitse werkkampen gehouden.

Sjef Smulders leidde het Oirschotse verzet

Zoals gezegd was Sjef Smulders tijdens de oorlogsjaren ambtenaar op het gemeentehuis van Oirschot. In die hoedanigheid had hij volop de gelegenheid zich passief en later ook actief te verzetten tegen de maatregelen van de Duitsers. Hij speelde dan ook een prominente rol in het verzet en gaf daaraan leiding in Oirschot, samen met nog twee andere ambtenaren. Via deze organisaties zijn veel onderduikers uit handen van de Duitsers gebleven, maar ze moesten als organisatie altijd opletten. Regelmatig doken infiltranten op en als ze de kans kregen in de organisatie door te dringen dan waren hun dagen geteld. Hij had de verantwoordelijkheid voor zijn rayon en dat hield in dat aan hem de uiteindelijke beslissing lag voor de verzetsdaden. Ook gewapende acties vielen onder zijn zeggenschap en het is niet te vermijden dat daarbij slachtoffers vielen. Duidelijk was dat de Vessemsse gemeentesecretaris zich tot zo'n infiltrant ontwikkelde.

De Gemeentesecretaris van Vessem kreeg op 5 juni 1944 dan ook de volgende brief van het verzet uit Oirschot

De inhoud was aldus:

‘Er zijn ons feiten ter ore gekomen, die wij verplicht achten onder Uw aandacht te brengen:

- 1. Het is aan u te wijten dat de inmiddels ontslagen burgemeester Visschers als gijzelaar in Haaren werd vastgezet*
- 2. Na enkele maanden te hebben vastgezet hebt u pogingen gedaan hem in handen te krijgen wat niet is gelukt.*
- 3. De burgemeester van Middelbeers belast met de waarneming in Vessem wordt door u regelmatig lastig gevallen.*

Indien u niet onmiddellijk uw houding veranderd zullen we desnoods met de wapenen in de hand onze woorden kracht bijzetten. Enkele medewerkers volgen uw gangen en in principe is al tot uw dood besloten.

W.G. Vrij Nederland

Deze waarschuwing had weinig succes. Enige tijd later kreeg de gemeentesecretaris de volgende anonieme brief, die niets te raden overlaat:

Farizeeër,

Gij menselijk kolos, met je boeren- en lompen kop, Gij afzichtelijk gewrocht, gij vuilen landverrader. Eens zal de tijd komen, dat er voor jou een eind komt aan dit menselijk bestaan. Maar dit eind komt, voor dat gij 't weet. Wij hebben geen medelijden met personen, die praten over gemeenschapszin en er totaal niet naar handelen. Wij kennen geen medelijden voor personen die geregeld naar de Communiebank lopen en daarna evenmensen tegenwerken. Dit kan men wel verwachten van een vuilen N.S.B.'er, zoals gij zijt. Wij laten die lui zo niet rondlopen. Neen, er is besloten om jou onverwijld naar de andere wereld te helpen zoo gauw zich de gelegenheid daarvoor leent. Gij zult aan stukken gereten worden. Gij gaat er onherroepelijk aan. Voor het een half jaar verder is zijt gij een lijk.

Je a.s. moordenaars.

Dit wordt de man te machtig en van de ene op de andere dag verdwijnt de gemeentesecretaris uit Vessem en duikt enige maanden later weer op in Budel waar hij ook de functie van tijdelijk gemeentesecretaris waarneemt.